

Sprawozdanie z realizacji umowy nr **ROR.II/KSOW-6/13**, której przedmiotem jest udział ekspertów w konferencji ogólnopolskiej pod tytułem Forum Lokalnych Grup Działania

Organizator:

Podlaska Sieć LEADER, Podlaski Urząd Marszałkowski przy
współpracy Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich

Konferencja objęta patronatem honorowym: Ministra Rolnictwa i
Rozwoju Wsi - Stanisława Kalemby

Miejsce spotkania:

Centrum Konferencyjno Knieja, Supraśl

Spis treści

Zawartość

Wprowadzenie	3
Sesja 1. Powitanie uczestników i zaproszonych gości oraz przedstawienie celów i programu konferencji ..	4
Sesja 2. Plenarny panel dyskusyjny: LEADER w Europie i w Polsce z perspektywy LGD	5
Sesja 3. Dokonania podejścia LEADER w Europie i w Polsce	8
Sesja 4. Okres przejściowy w programowaniu funduszy unijnych z perspektywy różnych szczebli:	18
Sesja 5. Osiągnięcia Lokalnych Grup Działania – prezentacje	18
Sesja 6. Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS/CLLD) w Europie i w Polsce.	19
Sesja 7. „Jak zaprojektować Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) w świetle dotychczasowych doświadczeń?”	21
Sesja 8. Podsumowanie spotkania	29
Lista załączników	30

Wprowadzenie

Niniejsze sprawozdanie dotyczy realizacji umowy nr ROR.II/KSOW-24/13 zawartej w dniu 29 kwietnia 2013 r. w Białymstoku pomiędzy Województwem Podlaskim a Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, której przedmiotem była usługa polegająca na udziale Urszuli Budzich Szukały oraz Ryszarda Zarudzkiego w charakterze ekspertów podczas konferencji pn. „Forum Lokalnych Grup Działania”.

Ogólnopolskie Forum Lokalnych Grup Działania (LGD) zostało zorganizowane z inicjatywy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego, a objęte patronatem honorowym pana Stanisława Kalemby, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Celem spotkania była wymiana doświadczeń między Lokalnymi Grupami Działania, identyfikacja wartości dodanej podejścia Leader oraz podsumowanie dokonań w jego wdrażaniu w latach 2004-2013, w tym popularyzacja dobrych przykładów działań podejmowanych przez LGD w różnych regionach. Inicjatorzy mieli także nadzieję, że Forum będzie okazją do dyskusji nad możliwymi rozwiązaniami i ograniczeniem barier w procesie programowania podejścia Leader w Polsce w latach 2014-2020, w ramach Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS). Tak rozumiane cele Forum Lokalnych Grup Działania sformułowano bardziej szczegółowo jako:

- *wymiana doświadczeń, identyfikacja wartości dodanej oraz podsumowanie dokonań we wdrażaniu podejścia LEADER w Polsce w latach 2004-2013.*
- *wskazanie możliwych rozwiązań i pojawiających się barier w procesie programowania podejścia LEADER w Polsce w latach 2014-2020, ze szczególnym uwzględnieniem Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS, ang. Community-Led Local Development – CLLD).*
- *popularyzacja dobrych przykładów realizacji podejścia LEADER.*

W spotkaniu wzięło udział ok. 350 osób, głównie przedstawiciele Lokalnych Grup Działania z terenu całego kraju. Do Supraśla przyjechała reprezentacja z 15 województw (brakowało jedynie przedstawicieli województwa lubuskiego). Najliczniejszą grupę uczestników stanowili gospodarze z województwa podlaskiego (48 osób) i kujawsko – pomorskiego (46 osób); z województw: dolnośląskiego, lubelskiego, warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego przyjechały średnio liczne grupy (18-28 osób), natomiast województwa: pomorskie, mazowieckie i śląskie reprezentowało od 10 do 14 osób. Pozostałe województwa były reprezentowane na Forum LGD przez mniej niż 9 osób.

Eksperci zrealizowali program konferencji, moderowali konferencję w oparciu o swoją wiedzę i doświadczenie, czego efektem był wysoki poziom merytoryczny prowadzonych dyskusji, oraz udzielali odpowiedzi na pytania uczestników konferencji, jak też komentarzy i wyjaśnień w ramach moderacji, porządkowali wypowiedzi w panelach dyskusyjnych oraz aktywizowali uczestników wykorzystując swoje umiejętności trenerskie. Godziny pracy ekspertów ilustruje załącznik nr 4 – plan pracy wykładowców.

Poniżej znajduje się dokładny przebieg konferencji.

Uczestnicy Ogólnopolskiego Forum Lokalnych Grup Działania (LGD) – sala obrad

Oprócz przedstawicieli LGD, w Forum Lokalnych Grup Działania uczestniczyli pracownicy Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) jako Instytucji Zarządzającej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), Urzędów Marszałkowskich, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, jak również osoby reprezentujące Polską Sieć LGD i sieci regionalne oraz Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, któremu podlaski Urząd Marszałkowski powierzył organizację tego wydarzenia.

W spotkaniu uczestniczyli także goście zagraniczni z Instytucji Zarządzających oraz Lokalnych Grup Działania z Francji (4 przedstawicieli), Węgier (2 przedstawicieli), Finlandii (3 przedstawicieli) i Litwy (2 przedstawicieli). Łącznie w Forum LGD uczestniczyło 11 przedstawicieli z 4 państw członkowskich Unii Europejskiej.

Poniedziałek, 13 maja

Sesja 1. Powitanie uczestników i zaproszonych gości oraz przedstawienie celów i programu konferencji

Konferencję otworzył wicemarszałek województwa podlaskiego, pan Mieczysław Kazimierz Baszko. W swoim wystąpieniu podkreślił, że podejście Leader okazało się skutecznym narzędziem rozwoju lokalnego na obszarze województwa podlaskiego. Następnie dodał, że społeczność lokalna musi być partnerem samorządu terytorialnego, aby on skutecznie mógł realizować swoje zadania. *Forum LGD* – powiedział w dalszej części swojego wystąpienia wicemarszałek województwa podlaskiego - *daje szansę na wymianę doświadczeń oraz wypracowanie wspólnego stanowiska w zakresie oczekiwań lokalnych grup działania wobec perspektywy po 2013 r.* Pan Mieczysław Kazimierz Baszko podkreślił również rolę LGD w rozwoju obszarów wiejskich i nawiązał do zasady subsydiarności, sformułowanej po raz pierwszy w encyklice „O odnowieniu ustroju społecznego” z 1931 roku. Zasada ta stanowi jedną z fundamentalnych zasad Unii Europejskiej, której praktycznym odzwierciedleniem jest między innymi przekazanie

decyzji w ręce lokalnych społeczności w podejściu Leader. Samorząd nie może i nie powinien wyręczać społeczności lokalnej z zadań, które mogą skutecznie wykonać we własnym zakresie. Na zakończenie odczytał fragment z Encykliki Papieża Piusa XI z 1931 r. „O odnowieniu ustroju społecznego”:

„Jak nie wolno jednostkom wydzierać i na społeczeństwo przenosić tego, co mogą wykonać z własnej inicjatywy i własnymi siłami, podobnie nieprawidłowością, szkodą społeczną i zakłóceniem porządku jest zabierać mniejszym i niższym społecznościom te zadania, które mogą spełnić, i przekazywać je społecznościom większym i wyższym”

Zebranych przywitani również: pan Andrzej Hałasiewicz, reprezentujący Kancelarię Prezydenta RP, oraz pan Ryszard Kamiński, prezes zarządu Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, który przypomniał cele spotkania oraz dziesięcioletnią historię starań FAOW na rzecz najpierw wprowadzenia podejścia Leader do Polski, a następnie jego doskonalenia i upowszechniania. Następnie moderatorzy prowadzący całą konferencję – pani Urszula Budzich-Szukała oraz pan Ryszard Zarudzki, krótko przedstawili program i metodologię przebiegu spotkania.

Sesja 2. Plenarny panel dyskusyjny: LEADER w Europie i w Polsce z perspektywy LGD

Pierwsza dyskusja panelowa była poświęcona ocenie dokonań Leadera w Europie i w Polsce z punktu widzenia Lokalnych Grup Działania.

W omawianym panelu głos zabrali goście z zagranicy: Denis Lamard z LGD Pays de la Bresse Bourguignonne (Francja), Marja Kares-Oksman z LGD Pyhäjärviselä (Finlandia), oraz z Polski: Ryszard Kamiński z LGD „Nasza Krajna i Pałuki”; ponadto w panelu moderatorów wspierała Irena Krukowska-Szopa z Fundacji „Zielona Akcja”, jednocześnie przedstawicielka dolnośląskiej sieci LGD.

Uczestnicy pierwszego panelu dyskusyjnego: LEADER w Europie i w Polsce z perspektywy LGD. Od lewej: Irena Krukowska-Szopa, Denis Lamard, ... (tłumacz), Marja Kares-Oksman, Ryszard Kamiński

Paneliści oraz dyskutanci z sali odpowiadali na poniżej zadawane przez moderatorów pytania:

- *jak zmieniało się podejście do LEADERA podmiotów zaangażowanych w jego wdrażanie od rozpoczęcia programu do dziś?*
- *czego nauczyły się społeczności lokalne dzięki uczestnictwu w podejściu LEADER?*
- *jak zmienił się obraz wsi dzięki podejściu LEADER?*
- *jaka powstała wartość dodana?*
- *czym się różnią beneficjenci LEADERA od beneficjentów standardowych działań ogólnych i na ile otrzymują odmienne wsparcie?*
- *na ile podejście LEADER jest wciąż czymś nowym?*

Zarówno poszczególni paneliści jak i uczestnicy z sali w swoich wypowiedziach w trakcie dyskusji panelowej podkreślali, że podejście Leader przyczyniło się m.in. do:

- *tworzenia miejsc pracy i rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,*
- *zmiany sposobu myślenia mieszkańców wsi oraz wzrostu ich odpowiedzialności za obszar, na którym mieszkają,*
- *budowania współpracy między różnymi podmiotami,*

- *wzmacniania demokracji poprzez przekazanie władzy w ręce społeczności lokalnych (przez gościa z Francji zostało to określone jako pewnego rodzaju „rewolucja”), a także przełamywanie barier nieufności między władzami lokalnymi a mieszkańcami,*
- *umożliwienia rozwoju obszarów „defaworyzowanych”, odejście od wspierania przede wszystkim dużych ośrodków miejskich,*
- *integrowania partnerów pochodzących z różnych sektorów,*
- *budowania zdolności lokalnych organizacji pozarządowych, które nie muszą dzięki temu „żebrac” o środki,*
- *aktywizacji młodzieży i stymulowania działań na rzecz dzieci,*
- *aktywizacji kobiet i tworzenia dla nich nowych miejsc pracy,*
- *odwrócenia trendu depopulacji obszarów wiejskich,*
- *wsparcia nowych inicjatyw, m.in. poprzez finansowanie małych projektów, mających zwykle wymiar bardzo praktyczny.*

Uczestnicy byli zgodni, że na przestrzeni ostatnich lat podejście osób i podmiotów zaangażowanych we wdrażanie podejścia Leader ulegało ewolucji. Podkreślali, że nawet jeśli w jego wdrażaniu występują pewne błędy i niedoskonałości, ma ono ogromny wpływ na pozytywne zmiany zachodzące na obszarach wiejskich (pokazując, że **„wielu małych, skromnych i niepozornych ludzi w wielu miejscach może zmienić świat”**). Nawet tam, gdzie początkowo można było wątpić w autentyczność partnerstwa, które powstało głównie po to, aby skorzystać ze środków unijnych przeznaczonych na podejście Leader, zachodzi „efekt Pigmaliona”, który sprawia, że partnerstwa stopniowo poszerzają swój zasięg i stają się autentycznymi reprezentacjami lokalnych społeczności, a mieszkańcy zaczynają dostrzegać potrzebę i wartość myślenia strategicznego.

Po tej wymianie zdań, moderatorzy zaprosili uczestników do zgłaszania tematów, które miałyby stać się przedmiotem dyskusji w małych grupach, zgodnie z metodą **„Open Space”**¹. Moderatorzy przed rozpoczęciem tej części Forum LGD zachęcali uczestników do zastanowienia się, na jaki temat chcieliby porozmawiać z innymi uczestnikami konferencji.

Zgłaszane do dyskusji zagadnienia miały być związane z ogólną tematyką konferencji, dotyczyć np. doświadczeń i osiągnięć podejścia Leader, problemów z jego realizacją, wniosków dla przyszłego okresu programowania, konkretnych przykładów dobrych i złych praktyk itp.).

¹ **Metoda Open Space** jest stosowana wówczas, gdy chodzi o stworzenie uczestnikom spotkania możliwości przeprowadzenia dyskusji na tematy najbardziej ich interesujące. Open Space jest sposobem na wydobywanie wiedzy i doświadczenia jakim dysponuje każda grupa ludzi. Nie ma uprzednio opracowanego programu debaty. Wszystko co jest znane to czas rozpoczęcia i zamknięcia debaty oraz ogólna problematyka spotkania. W pierwszej części spotkania wszyscy uczestnicy poproszeni są o zaproponowanie pytania/zagadnienia, które wydaje mu się najistotniejsze, którym się interesuje lub na temat którego chciałby pogłębić swoją wiedzę w ramach dotyczącej spotkania, danej problematyki. Propozycje zostają spisane na kartach i rozwieszone w miejscu widocznym dla każdego z uczestników. Na ich podstawie formowane są grupy dyskusyjne skupiające osoby zainteresowane poszczególnymi pytaniami/zagadnieniami. Uczestnicy mają prawo przechodzenia z jednej grupy do innej np. gdy rozmowa na wybrany temat przestaje ich interesować, lub gdy interesuje je więcej niż jeden z zaproponowanych tematów.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Podlaskie

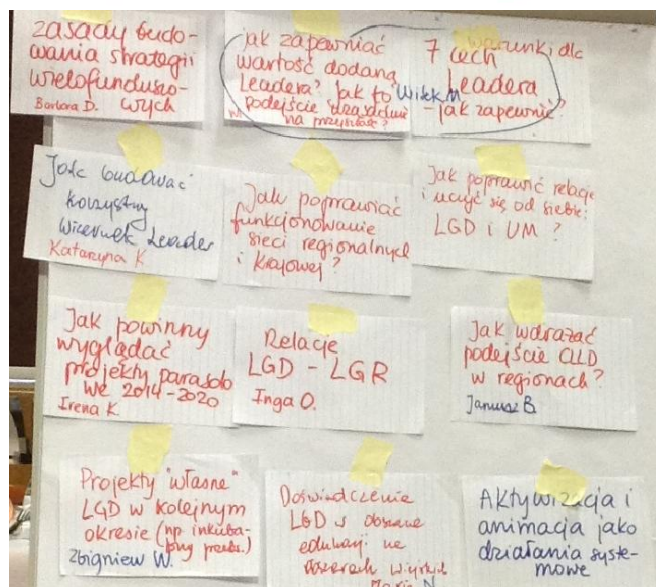
forum aktywizacji obszarów wiejskich

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Zgłoszane przez uczestników zagadnienia (zdjęcie powyżej) stały się przedmiotem dyskusji w małych grupach. Ostatecznie w wyniku przeprowadzonej otwartej dyskusji za najbardziej interesujące zostały uznane następujące tematy:

1. Wartość dodana a „siedem cech” podejścia Leader.
2. Aktywizacja i animacja społeczności lokalnych jako działanie „systemowe” a nie incydentalne.
3. Doskonalenie funkcjonowania sieci regionalnych oraz sieci krajowej LGD.
4. Doświadczenia LGD w zakresie rozwoju edukacji na obszarach wiejskich.
5. Jak powinny wyglądać projekty „parasolowe” w okresie 2014-2020?
6. Współpraca między Lokalnymi Grupami Działania a Lokalnymi Grupami Rybackimi i tworzenie strategii wielofundusowych.
7. Budowanie pozytywnego wizerunku podejścia Leader.
8. Wdrażanie podejścia RLKS na poziomie regionalnym.
9. Wprowadzanie do obrotu produktów regionalnych a przepisy regulujące bezpieczeństwo żywności.

Sesja 3. Dokonania podejścia LEADER w Europie i w Polsce.

Uczestnicy wybierali grupy dyskusyjne zgodnie ze swoimi zainteresowaniami, zaś osoby, które zgłaszały dany temat, były zobowiązane również do krótkiego podsumowania rezultatów.

Dyskusja w grupach była bardzo ożywiona, a wypracowane wnioski stanowią bardzo bogaty materiał, potwierdzający otwartość i kreatywność środowiska zajmującego się Leaderem w Polsce, aktywne podejście do napotykaných problemów oraz dużą zdolność uczenia się i podejmowania nowych wyzwań. Dyskusja pokazała też, że osoby zaangażowane w podejście Leader stosują w praktyce zasady tego podejścia (takie jak partnerstwo, współpraca, podejście oddolne, integrowanie różnych dziedzin) nie tylko w swoich Lokalnych Grupach Działania, ale także w innych obszarach swojej aktywności.

PRACA W GRUPACH
15:50 - 17:30

A sala konf. duża	A-1 wartość dodana i 7 cech Leadera Witek M.	A2 Aktywizacja i animacja jako chr. system. Inga O. + Stanisław P.	A3 Pozytywny Wizerunek Leadera Katarzyna K.
C stółka	C1 (bazna) LGD-LGR+ strategie wielofundusowe Barbara D + Elżbieta B.	C2 Sieci regionalne i krajowa Bożena P. + Krzysztof	C3 Projekty "własne" LGD (np. inkubator) Zbigniew W.
D la konf. y recepcji	D1 Proj. parasolowe w okresie 2014-20 Irena K.S.	D2 Produkty regionalne a bezpieczeństwo żywności Marcin M.	
F ek dzienniu	F1 LGD a edukacja na obsz. wiejskich Mania N.	F2 Jak wdrażać i podtrzymać ALD w regionach Janusz B.	

Zdjęcie powyżej przedstawia efekt dyskusji wprowadzającej do Open Space: ostateczny podział tematów do pracy w grupach dyskusyjnych wraz z podaniem miejsca obrad dla każdego z zespołów tematycznych.

Wśród poruszanych tematów można wyróżnić następujące główne wątki:

- w zakresie myślenia o podejściu Leader jako całościowej **metodzie**: podkreślano potrzebę powrotu do kluczowych wartości, na jakich oparte jest podejście Leader, przypomnienia jego głównych zasad i zapewnienia, że warunki i wymogi formalne jego wdrażania będą temu podporządkowane;
- na poziomie **lokalnym**: była mowa o wielu praktycznych działaniach, jakie podejmują LGD w swoich środowiskach, np. w zakresie edukacji przez całe życie czy skutecznego wprowadzania do obrotu produktów lokalnych, a także o niezmiennie ważnej roli animowania i aktywizowania społeczności (które zdaniem dyskutantów stanowią o „wartości dodanej” tego podejścia);

- w obszarze systemu **wdrażania**: zwracano uwagę na konieczność przekazania LGD większych kompetencji w zakresie oceny wniosków i podziału środków, jak również problem nadmiernej uwagi poświęcaniej czasem kwestiom administracyjno-formalnym i finansowym;

- w obszarze **współdziałania między grupami**: podkreślano rolę współpracy i sieciowania zarówno w procesie konsultowania przygotowywanych rozwiązań dla przyszłego okresu, jak i w procesie doskonalenia funkcjonowania samych grup, budowania zaufania między LGD i LGR oraz w działaniach upowszechniających pozytywne efekty podejścia Leader do szerszego kręgu odbiorców.

Poniżej zaprezentowano efekty prac przykładowo wybranych zespołów (ze względu na techniczne możliwości nie przedstawiono wszystkich plansz). Każdy z zespołów wykazał się dużą aktywnością, a każde z zaprezentowanych grupowych sprawozdań cechowała kompetencja i wysoki poziom prezentowanych treści. Zainteresowani mogą znaleźć więcej informacji na stronie internetowej, na której umieszczono nagrania video z Forum LGD:

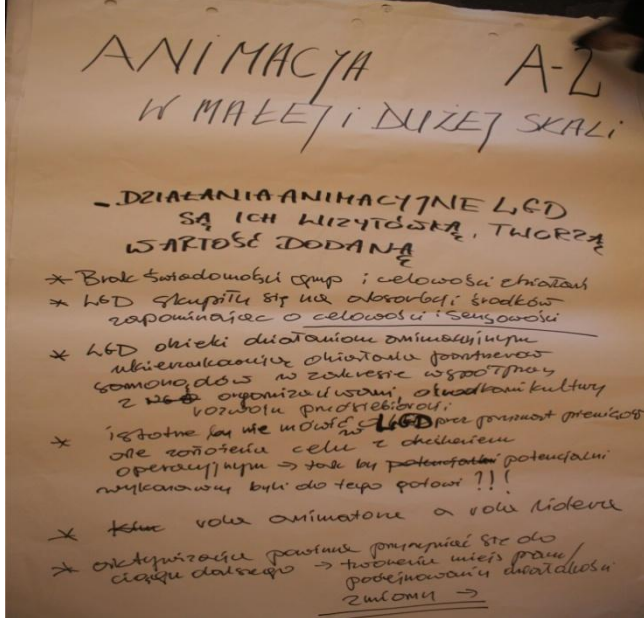
<http://www.tv.wrotapodlasia.pl/index.php?a=movie/show&id=1316>

1. Wartość dodana a „siedem cech” podejścia Leader.

	Przykłady wartości dodanej (wybrane) - pomoc, doradztwo, opieka projektowa, - możliwość współdecydowania, - tworzenie społeczeństwa obywatelskiego, - współpraca w obszarach, którymi nie zajmują się samorządy - możliwość współpracy w ramach partnerstwa trzech sektorów (społecznego, publicznego, gospodarczego)
Jedna z plansz roboczych zespołu zajmującego się problematyką wartości dodanej w kontekście siedmiu cech” podejścia LEADER	

2. Aktywizacja i animacja społeczności lokalnych jako działanie „systemowe” a nie incydentalne.

 ANIMACJA A-Z W MAŁEJ I DUŻEJ SKALI - DZIAŁANIA ANIMACYJNE LGD SĄ ICH WIZYTÓWKĄ, TWORZĄ WARTOŚĆ DODANĄ * Brak świadomości grup i celowości działań * LGD skupiły się na absorpcji środków zapominając o celowości i sensowności * LGD obiekty działaniom animacyjnych ukierunkowane głównie na partnerów komunów dośw. w zakresie współpracy z LGD organizacjami, oświatą i kulturą rozwoju przedsiębiorstw * istotne jest nie mówić o LGD ale o założeniu celu z charakterem operacyjnym → tak by potencjał potencjału wykazywały były do tego gotowi !!! * Istnieć może animator a może lider * Aktywizacja powinna poprzedzać się do działu dot. tego → tworzenie sieci prac/ podjętymu działaniu zmianom →	Działania animacyjne są wizytówką LGD, tworzą wartość dodaną. Niestety zdaniem uczestników grupy dyskusyjnej LGD skupiły się na absorpcji środków, zapominając o potrzebie animacji. Uznano, że działania animacyjne ukierunkowują działania partnerów w zakresie współpracy. Ważne jest jednak, aby LGD nie koncentrowały się głównie na pieniądzach, lecz na działaniach operacyjnych i realizacji celów. W całym procesie dużą rolę odgrywa animator i lider. Wszystko powinno mieć swoją kolejność, poprzez aktywizację i animację, aż po zarządzanie zmianą.
Grupa robocza: Aktywizacja i animacja społeczności lokalnych jako działanie „systemowe” a nie incydentalne	

3. Doskonalenie funkcjonowania sieci regionalnych oraz sieci krajowej LGD.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Podlaskie

forum aktywizacji obszarów wiejskich

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

	Dla poprawy funkcjonowania sieci KSOW (regionalnych i krajowej) za kluczowe uznano dyspozycyjność, rzetelność i zaangażowanie osób włączonych w konkretne działania sieci. Pracownicy KSOW powinni być certyfikowanymi animatorami z doświadczeniem, to oni powinni organizować spotkania LGD, dobrze je poznać, prowadzić prawdziwą i systematyczną animację, identyfikować dobre praktyki, poszukiwać „wymiernych” efektów. Działania sieci oddolnych tworzonych przez same LGD powinny stanowić koszt kwalifikowalny. Polska sieć LGD powinna szeroko lobbować na rzecz podejścia Leader, w szczególności jest to ważne w związku z nowym okresem programowania od 2014 r. Zdaniem uczestników dyskusji sieć powinna działać na rzecz wypracowania spójnego systemu, zaproponować Instytucji Zarządzającej konkretne procedury, dokumenty systemowe jako modelowe przykłady rozwiązań.
Arkusz informacyjny z grupy pracującej nad tematem: doskonalenie i funkcjonowanie sieci regionalnych oraz sieci krajowej LGD	

W ramach dyskusji zwrócono uwagę, że często brakuje informacji na ile konsultacje wpłynęły na ostateczny kształt dokumentu, ponieważ brak informacji zwrotnych, czy konsultacje mają jakikolwiek wpływ i są uwzględniane przy ostatecznym kształcie omawianego projektu dokumentu. Sieci regionalne powinny się zająć Rozwojem Lokalnym Kierowanym przez Społeczność (RLKS) i starać się być włączane w pracę grup roboczych dla opracowania Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) w poszczególnych województwach.

4. Doświadczenia LGD w zakresie rozwoju edukacji na obszarach wiejskich.

Podlaskie

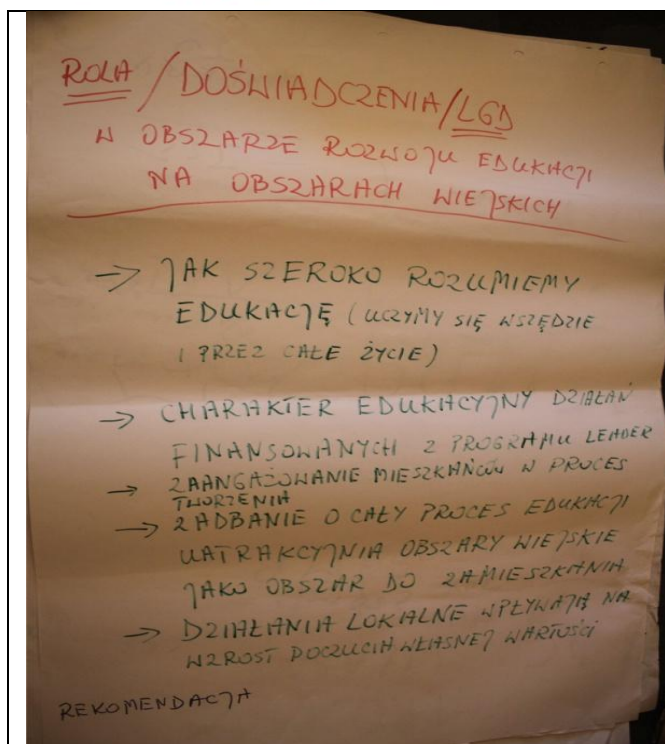
forum aktywizacji obszarów wiejskich

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Pomimo, że ten obszar tematyczny nie cieszył się zainteresowaniem większej grupy uczestników, zostały w nim wypracowane ważne propozycje dotyczące roli edukacji przez całe życie. Działania edukacyjne finansowane w ramach programu LEADER mogą zwiększyć zaangażowanie mieszkańców w proces tworzenia nowych rozwiązań, a także realizacji konkretnych zadań i przedsięwzięć.

Jeśli zadbamy o cały proces edukacyjny, to obszary wiejskie będą atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. Warto pamiętać, że działania lokalne o charakterze edukacyjnym wpływają na wzrost poczucia własnej wartości.

5. Jak powinny wyglądać projekty „parasolowe” w okresie 2014-2020.

Zdaniem grupy pracującej nad tym tematem, przede wszystkim należy do maksimum uprościć procedury. Aktualne doświadczenia z wdrażania małych projektów pokazują jak być nie powinno. W nowym okresie programowania należy zrobić wszystko, aby zasady wdrażania były zrozumiałe i transparentne, a projekty możliwe szybko oceniać. Natomiast jeśli chodzi o proceduralne sprawy dotyczące „parasoli” to do rozstrzygnięcia, zdaniem uczestników Forum LGD pozostaje:

- *kto będzie miał kompetencję do wyboru projektów „parasolowych”, a kto do podpisywania umowy (np. Zarząd LGD),*
- *czy oceny kwalifikowalności kosztów powinno dokonać biuro LGD,*
- *w jakim trybie i na jakich zasadach powinny być wypłacane środki beneficjentom.*

Kolejne zagadnienie dotyczyło problematyki „małych projektów” i „mikroprojektów”. Oba instrumenty kierowane są do innych beneficjentów, mają inne zakresy i cele. Linia demarkacyjną (o ile to konieczne) mogłaby być np. wysokość dofinansowania, wkład własny. Pozostaje do wyjaśnienia sprawa w jaki sposób LGD ma się zabezpieczyć się przed ewentualnymi nieprawidłowościami przy realizacji „mikroprojektów” i „małych grantów” realizowanych poprzez LGD (wypłata 90 % zaliczki, kontrole szkoleń, monitoring działań, poprzez krótki okres związania celem – 1 rok.) Dla takich rozwiązań pozytywne mogą się okazać doświadczenia z wdrażania projektów w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Ważne aby w nowym okresie LGD miały większe kompetencje, nadal postaje wiele pytań i wątpliwości, np. czy będzie wymagana akredytacja LGD, a jeśli tak, to w jakim zakresie?. Należy poszukiwać dobrych kompromisowych rozwiązań, odpowiadających zarówno LGD, jak i instytucji nadzorującej i zarządzającej.

Inga Kawalek (pomorska sieć LEADER) z arkuszem dotyczącym projektów „parasolowych” w okresie 2014-2020, obok Lilianna Grosz (Prezes LGD Partnerstwo Dorzecza Słupi – pomorskie) i Barbara Dawcewicz (LGD 9 – warmińsko-mazurskie) (chyba!!!) z arkuszem o współpracy między LGD a LGR i tworzeniu strategii wielofunduszowych

6. Współpraca między Lokalnymi Grupami Działania a Lokalnymi Grupami Rybackimi oraz tworzenie strategii wielofunduszowych.

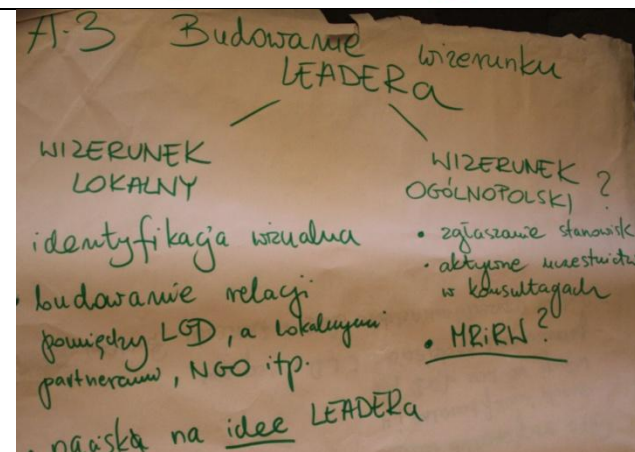
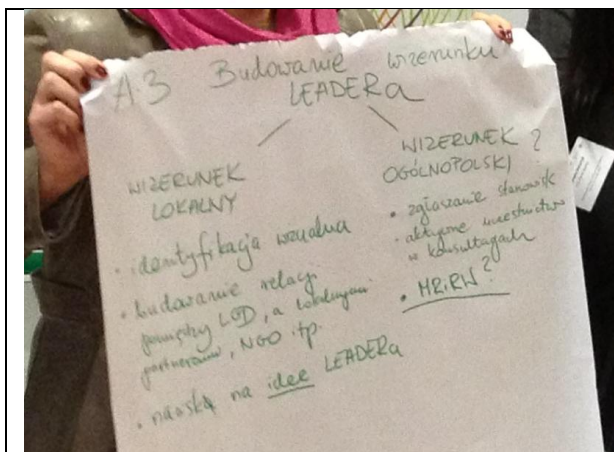
Uczestnicy tej grupy roboczej przedstawili m.in. propozycje ogólnych koncepcji funkcjonowania LGD i LGR na danym obszarze w nowym okresie programowania od 2014 r. Jedną z opcji jest sytuacja, kiedy LGD i LGR funkcjonują na danym obszarze tak jak dotychczas, pierwsza w oparciu o opracowaną Lokalną Strategię Rozwoju (LSR), druga Lokalną Strategię Rozwoju Obszarów Rybackich (LSROR). Inny wariant polegałaby na tym że powstają 4 różne biura, które zarządzają kolejnymi 4 funduszami (EFRROW, EFRM, EFS, EFRR) w ramach wspólnie uzgodnionej strategii, ostatnia koncepcja polegałaby na tym, że lokalna społeczność będzie musiała dokonać wyboru między różnymi koncepcjami (patrz zdjęcia powyżej i poniżej).

Zwrócono uwagę, że do września zostanie wypracowane stanowisko MRiRW co do wytycznych w sprawie opracowywania wielofunduszowych strategii.

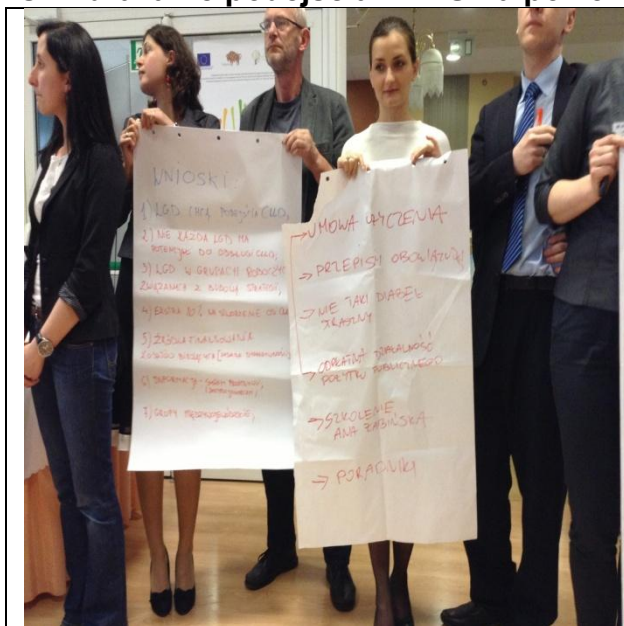
	W dyskusji zwracano uwagę na następujące kwestie: • informacje z MRiRW – co? jak? kiedy? na jakich zasadach? • przekazanie kompetencji LGD w zakresie oceny wniosków i ustalenia wysokości wsparcia, • potrzeba uruchomienia środków z KSOW na szkolenia dotyczące budowy ZSR na 2014 -2020, • możliwość łączenia potencjału administracyjnego obecnych LGD i LGR, • duża potrzeba szkoleń dotyczących przyszłego okresu, • niepewność co do okresu przejściowego (od 30.06.2015 do momentu uruchomienia nowych środków)
Jeden z efektów pracy zespołu dyskutującego na temat współpracy między LGD a LGD i tworzenia strategii wielofundusowych.	

7. Budowanie pozytywnego wizerunku podejścia Leader.

Zdaniem uczestników dyskusji pozytywny wizerunek rozwoju lokalnego należy budować poprzez identyfikację wizualną, nawiązywanie relacji pomiędzy LGD a lokalnymi partnerami (np. NGO) oraz nacisk na propagowanie i promowanie idei podejścia LEADER. Natomiast wizerunek ogólnopolski jest związany głównie z aktywnością w zgłaszaniu przez LGD swoich stanowisk w ramach konsultowanych dokumentów, czy współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

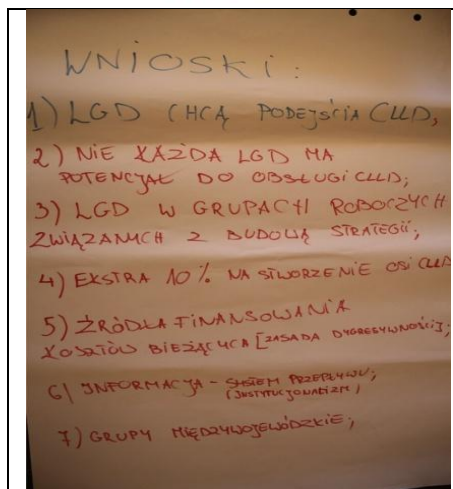
8. Wdrażanie podejścia RLKS na poziomie regionalnym.

Wnioski z dyskusji na temat wdrażania podejścia RLKS na poziomie regionalnym

1. LGD chcą wdrażania tego podejścia na ich terenie działania i są do tego przygotowane.
2. Natomiast nie każda LGD ma potencjał do obsługi więcej niż jednego funduszu.
3. Przedstawiciele LGD powinni się włączyć do grup roboczych opracowujących strategię rozwoju województw.
4. Należy pamiętać o dodatkowych 10% z UE za stworzenie osi priorytetowej RLKS w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego.
5. Należy zwrócić szczególną uwagę na finansowanie kosztów bieżących (zgodnie z zasadą degresywności).
6. Ważne jest utworzenie systemu przepływu informacji.
7. Należy utworzyć grupy międzywojewódzkie na rzecz wdrażania CLLD.

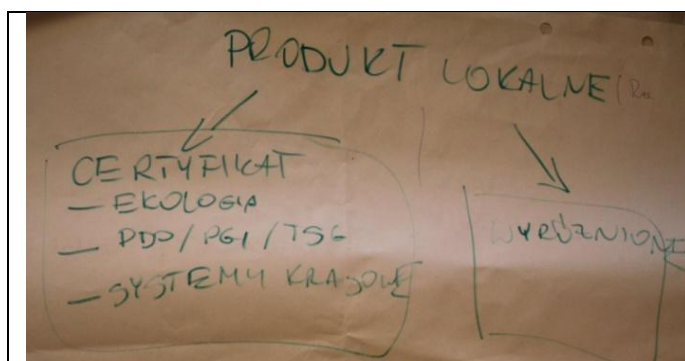
Uczestnicy kolejnych grup dyskusyjnych. W środku Janusz Bartczak, Prezes Zarządu Polskiej Sieci LGD

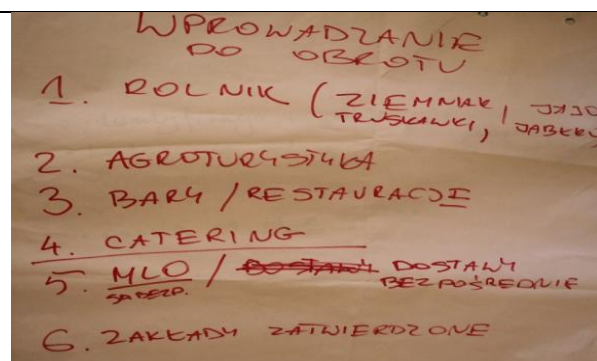
Wnioski z grupy roboczej związanej z wdrażaniem podejścia RLKS na poziomie regionalnym

Przedstawiciele grup dyskusyjnych z wynikami dyskusji, wśród nich m.in. Marcin Muszyc, przedstawiciel UM woj. podlaskiego, jednego z organizatorów Forum LGD (w środku); obok niego z prawej Joanna Sokółska z LGD Puszcza Knyszyńska (gospodarz terenu)

9. Wprowadzanie do obrotu produktów regionalnych a przepisy regulujące bezpieczeństwo żywności.

Produkt lokalny

Wprowadzenie do obrotu

Grupa pracująca nad zagadnieniem **wprowadzania do obrotu produktów regionalnych i przepisów regulujące bezpieczeństwo żywności** zwróciła uwagę na trzy elementy: pierwszy dotyczy utworzenia i wdrożenia systemu sprzedaży produktów lokalnych przez rolników prowadzących małe gospodarstwa rolne, drugi opracowania kompleksowego i czytelnego aktu prawnego regulującego system wytwarzania i sprzedaży bezpośredniej produktów lokalnych, trzeci element polegałby na wprowadzeniu możliwości sprzedaży bezpośredniej dla przetworów domowych wywarzanych we własnym gospodarstwie z własnych produktów w niewielkich ilościach. Problematyka jest ważna, gdyż obecnie rolnicy mogą sprzedawać bezpośrednio z gospodarstwa tylko produkty nieprzetworzone. Ich ilość jest ograniczona i dotyczy własnych plonów. Oznacza to, że legalnie można kupić od rolnika mleko, ale ser i masło już nie. Przestępstwem jest również sprzedawanie przez rolnika domowych wędlin czy kielbas własnego wyrobu. Zebrane przez siebie zioła można sprzedawać, ale konfekcjonowanie ich, czyli np. pokrojenie i zapakowanie, wymaga opodatkowania.

Sesja 4. Okres przejściowy w programowaniu funduszy unijnych z perspektywy różnych szczebli:

Kolejna dyskusja panelowa była poświęcona okresowi przejściowemu, czyli temu, co się będzie działo między obecnym a przyszłym okresem programowania. Uczestnikom zadano pytania:

- jak dobrze zakończyć obecny okres programowania?
- jak nie utracić zbudowanego potencjału?
- jak uniknąć opóźnień i sprawnie przejść do realizacji nowego okresu?

W panelu zasiedli: Joanna Gierulska, Naczelnik Wydziału Leader w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Inga Kawalek z LGD Partnerstwo Dorzecza Słupi, a spośród gości zagranicznych Bruno Lion reprezentujący instytucję zarządzającą z francuskiego regionu Midi-Pyrénées (warto w tym miejscu przypomnieć, że we Francji w przyszłym okresie władze regionalne przejmą funkcję Instytucji Zarządzającej dla podejścia Leader), Antti Pitkänen z regionalnej agencji wdrażającej ELY z Finlandii oraz Victoria Illes z węgierskiego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Okres przejściowy budzi obawy LGD, które nie mają pewności czy uda im się przetrwać do momentu, kiedy będą mogły korzystać z nowych środków finansowych, a w dodatku nie są pewne czy będą w ogóle wybrane w nowym okresie. Ponadto prawidłowe wydatkowanie środków z obecnego okresu wymaga dużego wysiłku, a musi ono być prowadzone równolegle z przygotowaniami do nowej perspektywy, i to w sytuacji kiedy ciągle zbyt mało o niej wiadomo. Przedstawiciele LGD podkreślali, że wysiłek lokalnych społeczności w budowaniu partnerstw i strategii oraz potencjał istniejących LGD nie powinny być zmarnowane. Jednocześnie przedstawiciele Instytucji Zarządzającej zwracali uwagę na prowadzoną ewaluację działań LGD oraz możliwość niewydatkowania – a co za tym idzie, utraty – części środków. Zdaniem przedstawicieli LGD, źródłem znacznej części opóźnień nie są jednak LGD, ale Urzędy Marszałkowskie.

Goście zagraniczni podkreślali, że tego typu problemy i kontrowersje występują we wszystkich krajach UE, ważne jednak aby pamiętać, że LGD i Instytucje Zarządzające (IZ) nie są w tej kwestii oponentami, ale stoją po tej samej stronie i mogą wspólnie podejmować działania zmierzające do rozwiązywania problemów okresu przejściowego. We Francji i Finlandii dyskusje nad nowym okresem są bardziej zaawansowane niż w Polsce (fińskie LGD zostały już nawet poproszone o składanie wstępnych wersji strategii do sierpnia 2013), są też prowadzone z dużym udziałem partnerów lokalnych. W ramach wypowiedzi z sali jeden z dyskutantów z Francji zwrócił uwagę, że rzeczywistość, z jaką stykają się na swoich obszarach LGD jest w naturalny sposób odmienna od tego, jak ją postrzega IZ na poziomie regionalnym czy krajowym, i że taka sytuacja występuje we wszystkich krajach.

Sesja 5. Osiągnięcia Lokalnych Grup Działania – prezentacje

Na zakończenie pierwszego dnia konferencji Podlaska Sieć LGD zaprezentowała krótką charakterystykę obszarów Podlasia objętych podejściem Leader oraz przegląd najciekawszych projektów. Dobrymi praktykami ze swojego obszaru podzieliło się także kilkoro innych uczestników spotkania. Stosowne prezentacje jak i dostępność na podanej

wcześniej stronie www.nagrań.Video umożliwiają wszystkim zainteresowanym z szczegółowym zapoznaniem się z przedstawioną problematyką.

Wtorek, 14 maja

Sesja 6. Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS/CLLD) w Europie i w Polsce.

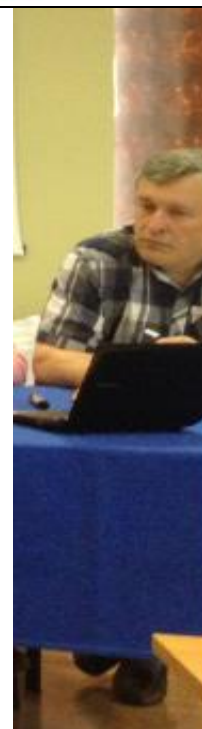
Drugi dzień Forum poświęcony był głównie przyszłości, to jest kształtowi podejścia Leader w okresie 2014-2020. Uczestników poproszono o odniesienie się do następujących kwestii:

- *doświadczenia płynące z realizacji LEADERA dla innych funduszy,*
- *RLKS a sukcesy i porażki podejścia LEADER,*
- *atrakcyjność RLKS dla Lokalnych Grup Działania,*
- *RLKS a polityki publiczne, nowe partnerstwa, wielofunduszowość.*

Obrady rozpoczęła prezentacja Joanny Gierulskiej z MRiRW, pokazująca propozycje Komisji Europejskiej dotyczące Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) w nowej perspektywie finansowej. Prelegentka podkreśliła, że dyskusja na ten temat na poziomie europejskim nie jest jeszcze zakończona, jednak należy oczekiwać, że generalne założenia – w tym możliwość stosowania podejścia RLKS we wszystkich funduszach objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi (co nie oznacza jeszcze, że pojedyncze partnerstwo będzie mogło korzystać z więcej niż jednego funduszu; taka decyzja leży w gestii władz krajowych i/lub regionalnych), bardziej precyzyjne określenie warunków tworzenia partnerstw i budowania strategii oraz podziału zadań między IZ a LGD – najprawdopodobniej nie ulegną już istotnym zmianom.

Pełna treść prezentacji przekazanych przez panią Joannę Gierulską dostępna jest na jako załącznik do niniejszego sprawozdania.

Po tej prezentacji odbył się panel dyskusyjny, w którym udział wzięli: Joanna Gierulska Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Krzysztof Kwatera z Polskiej Sieci LGD, a także goście zagraniczni: Istvan Czeszlai z węgierskiego Ministerstwa Rolnictwa, Liisa Häme z LGD Pääjärven-Leader z Finlandii, Nolwenn Le Tallec z Bureau Aquitaine Europe oraz Egidijus Giedraitis z LGD Nemunas z Litwy; moderatorów wspierał Witold Magryś ze Śląskiej Sieci LGD.

Uczestnicy panelu dyskusyjnego: od lewej: prowadząca Urszula Budzich-Tabor; Witold Magryś, Śląska Sieć LGD; Istvan Czeszlai z węgierskiego Ministerstwa Rolnictwa; Liisa Häme z LGD Päijänne-Leader z Finlandii; Krzysztof Kwatera, Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”; **Joanna Gierulska Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (czy ona jest na zdjęciu??)**, oraz (na zdjęciu obok) Egidijus Giedraitis z LGD Nemunas, Prezes Krajowej Sieci LEADER na Litwie.

Panelistom zadano pytania dotyczące podejścia RLKS – na ile jest ono efektem sukcesu podejścia Leader, a na ile odzwierciedla jego słabości, które doświadczenia Leadera mogą być najbardziej pomocne przy wdrażaniu RLKS i jak w poszczególnych krajach toczą się przygotowania do tego nowego podejścia.

Większość panelistów stwierdziła że nowy okres stanowi krok w dobrym kierunku, choć nie wszystkie kraje planują skorzystać z nowych możliwości: Finlandia prawdopodobnie nie zamierza tworzyć partnerstw w funduszu regionalnym i społecznym, zaś na Węgrzech i na Litwie dyskusja w tej sprawie jeszcze się toczy. We Francji, podobnie jak w Polsce, decyzje na ten temat zostaną podjęte na poziomie regionalnym, przy czym regiony francuskie będą się tu kierować wynikami analizy dotyczącej potrzeb i możliwości poszczególnych obszarów.

Uczestnicy dyskusji podkreślali, że już dziś LGD (także w Polsce) mogą korzystać z różnych funduszy, ale o każdy z nich muszą osobno aplikować i każdy rządzi się innymi zasadami (Krzysztof Kwatera stwierdził, że nie jest to „wielofunduszowość” tylko „wielozarządzanie”). RLKS nie rozwiąże zapewne problemów związanych z biurokracją i powolnością podejmowania decyzji, jednak może być zachętą do lepszej, bardziej „jakościowej” współpracy między partnerami oraz pogłębienia demokracji (Egidijus Giedraitis podkreślał przy tym, że „demokracja nie ma skutków ubocznych”). Także uczestnicy zabierający głos z sali zgadzali się, że w podejściu RLKS podobnie jak w Leaderze chodzi o demokratyczny proces przekazywania władzy społecznościom

lokalnym. Wskazywali też na to, że nadmierne rozbudowanie procedur administracyjnych pociąga za sobą koszty związane z wielokrotnymi i szczegółowymi kontrolami; przykłady z innych systemów wdrażania funduszy unijnych pokazują, że odpowiednie oszacowanie kosztów kontroli w stosunku do ryzyka nieprawidłowości (w tym przejście na system kontroli wyrzykowych) może być sposobem na zmniejszenie obciążeń biurokratycznych.

Dyskutanci zwracali również uwagę, że jak do tej pory w debacie nad przyszłym kształtem RLKS w Polsce mało słyszalny jest głos przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, które odpowiada za fundusze strukturalne (w tym Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny), a jego współpraca z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi – które na razie jest jedynym resortem mającym doświadczenie w zakresie RLKS – odbywa się głównie z inicjatywy tego ostatniego. Większość regionów nie podjęła jeszcze decyzji, ale wygląda na to, że nie planują szerszego wykorzystania RLKS, preferując bardziej zrozumiałe instrumenty, takie jak Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, które nie wymagają partnerstwa wykraczającego poza sektor publiczny. Wyjątkiem jest tu województwo kujawsko-pomorskie, gdzie przygotowywana jest koncepcja Regionalnego Programu Operacyjnego podzielonego na 4 poziomy interwencji terytorialnej: metropolitalny, regionalny/subregionalny, powiatowy i lokalny, przy czym ten ostatni – stanowiący „oś 4” RPO – będzie wdrażany za pomocą podejścia RLKS.

Sesja 7. „Jak zaprojektować Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) w świetle dotychczasowych doświadczeń?”

Po dyskusji panelowej uczestnicy zostali zaproszeni do pracy w grupach regionalnych (obejmujących z reguły 2-3 województwa), celem przygotowania planu wspólnych działań na najbliższe miesiące, mających doprowadzić do lepszego upowszechnienia możliwości podejścia Leader i RLKS wśród osób odpowiadających za programowanie nowego okresu na poziomie regionalnym. Uczestników poproszono o refleksję nad następującymi kwestiami:

- *jak doświadczenia podejścia LEADER wpływają na tworzenie instrumentu RLKS?*
- *jak może być wdrażany RLKS w ramach wojewódzkich strategii rozwoju na lata 2014-2020?*
- *Jakie działania mogą podjąć LGD żeby upowszechnić rezultaty LEADER-a na poziomie województw?*
- *jak LGD oceniają wartość dodaną podejścia LEADER dla beneficjentów?*
- *jak oceniają systemy wdrażania i efektywność tego podejścia?*

W trakcie pracy w małych grupach uczestnicy skupili się przede wszystkim na wykorzystaniu podejścia RLKS przez istniejące partnerstwa lokalne, w tym szczególnie na wielofunduszowości. Zdaniem uczestników obecnie istniejące LGD są w dużym stopniu gotowe do korzystania z tego podejścia. Ponadto niektóre grupy uczestniczą aktywnie w dyskusjach nad nową perspektywą na poziomie regionalnym; uczestnicy dyskusji wyrażali nadzieję, że proces ten ulegnie intensyfikacji i doprowadzi do zwiększenia zaufania między decydentami a środowiskami lokalnymi. Dyskutanci apelowali o więcej informacji o planowanych rozwiązaniach. Według LGD ważnymi argumentami w podejmowanych obecnie decyzjach na temat sposobów wykorzystania RLKS są:

- istniejący potencjał i doświadczenie LGD i LGR,
- wyższy od 10% pułap wkładu unijnego w przypadku zaplanowania w programach operacyjnych osobnej osi wdrażanej za pomocą podejścia RLKS,
- pozytywne przykłady, takie jak rozwiązania planowane w województwie kujawsko-pomorskim.

Wielu uczestników dyskusji podkreślało konieczność współpracy między LGD celem zwiększenia ich siły przekonywania; niektórzy (w tym przedstawiciel Kancelarii Prezydenta RP) apelowali ponadto, aby grupy nie czekały na to, aż ktoś inny przygotuje i przedstawi im rozwiązania, tylko same opracowały własne propozycje.

W ramach dyskusji w grupach przedstawiciele LGD i ich sieci wypracowali stanowisko (apel), wzywające do szerszego zastosowania podejścia RLKS oraz do wykorzystania w tym zakresie doświadczeń LGD w realizacji podejścia Leader, jak również włączenie przedstawicieli LGD w dalsze prace prowadzone przez MRR nad założeniami przyszłego okresu. Apel znajduje się w [załączniku nr 1](#).

Poniżej przedstawiono szczegółowe propozycje na rzecz wdrażania instrumentu CLLD/RLKS w nowym okresie programowania 2014 – 2020, wypracowane przez regionalne zespoły, w skład których wchodziły zwykle przedstawiciele kilku województw.

Po prawej Stanisława Pańczuk (warmińsko - mazurskie) – Prezes LGD Łączy nas Kanał Elbląski i Grażyna Wera Malatyńska (pomorskie) – Prezes LGD Sandry Brdy – w trakcie

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Podlaskie

forum aktywizacji obszarów wiejskich

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

prezentacji wyników pracy zespołu regionalnego.

8. GRUPA: WOJEWÓDZTWA - POMORSKIE - WARMIŃSKO-MAZURSKIE ZADANIA: WYPRACOWAĆ PLAN PRACY WPROWADZENIA CLLD do strategii RPO WNIOSKI: 1. SPOTKANIA REGIONALNE LGD Celem wypracowania gotowych propozycji do: - spotkania z dyrektorem DRR, Zarządu Województwa (Krajowa Sieć) - spotkania przedstawicieli LGD + UM z Zarządowi Wojew. - zapraszanie przedstawicieli UM na Fora LGD 2. SPOTKANIA FORUM LGD PÓŁNOCY NIE MA MOCNYCH NA PÓŁNOCNYCH	Zdaniem uczestników zespołu regionalnego z województw warmińsko-mazurskiego i pomorskiego, należy wypracować plan wprowadzenia instrumentu CLLD do strategii i regionalnych programów operacyjnych (RPO). W szczególności: 1. Należy zorganizować spotkania regionalne LGD w celu wypracowania gotowych, konkretnych propozycji dotyczących CLLD: - spotkania z Dyrektorami: Departamentów Rozwoju Regionalnego (DRR); Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa (DROWiR); Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego; utworzyć 4 osobowe zespoły; - spotkania przedstawicieli LGD + UM z zarządem Województwa
3. WNIOSKI Z KONFERENCJI DO URZĘDÓW MARSZAŁKOWSKICH PRZED UZGODNIENIEM KONTRAKTÓW REGIONALNYCH 4. CIĄGŁA PRACA NAD POZYTYWNYM WIZERUNKIEM LGD z mniej roszczeniową postawą LGD, animacja i pomoc beneficjentom (doradztwo)	- zapraszać przedstawicieli UM na Lokalne Wojewódzkie Fora LGD; 2. Proponuje się zorganizować Forum LGD Północy pod hasłem: „NIE MA MOCNYCH NA PÓŁNOCNYCH” 3. Należy przekazać wnioski z konferencji do Urzędów Marszałkowskich przed uzgodnieniami konkretnych regionalnych. 4. Niezbędna jest ciągła praca nad pozytywnym wizerunkiem LGD z mniej roszczeniową postawą LGD, animacja i pomoc beneficjentom (doradztwo).
Arkusz roboczy wypracowany przez zespół regionalny z województw: warmińsko-mazurskiego i pomorskiego	

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Podlaskie

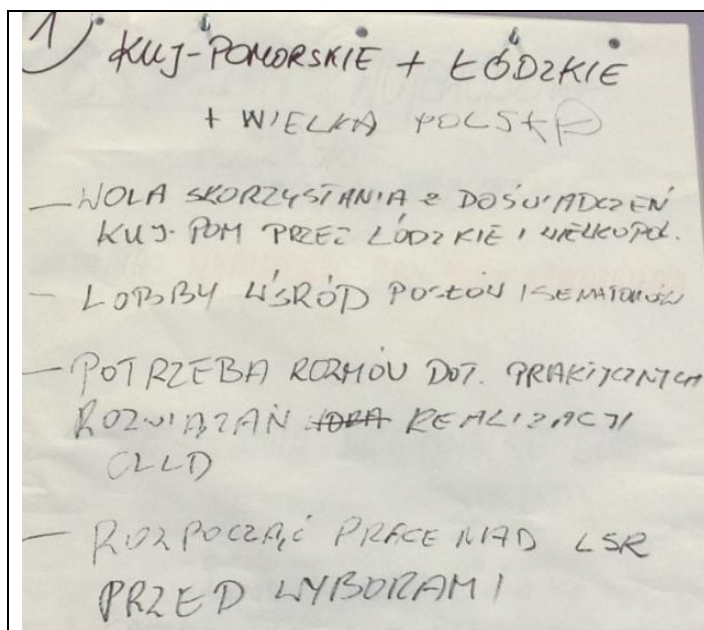
forum aktywizacji obszarów wiejskich

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

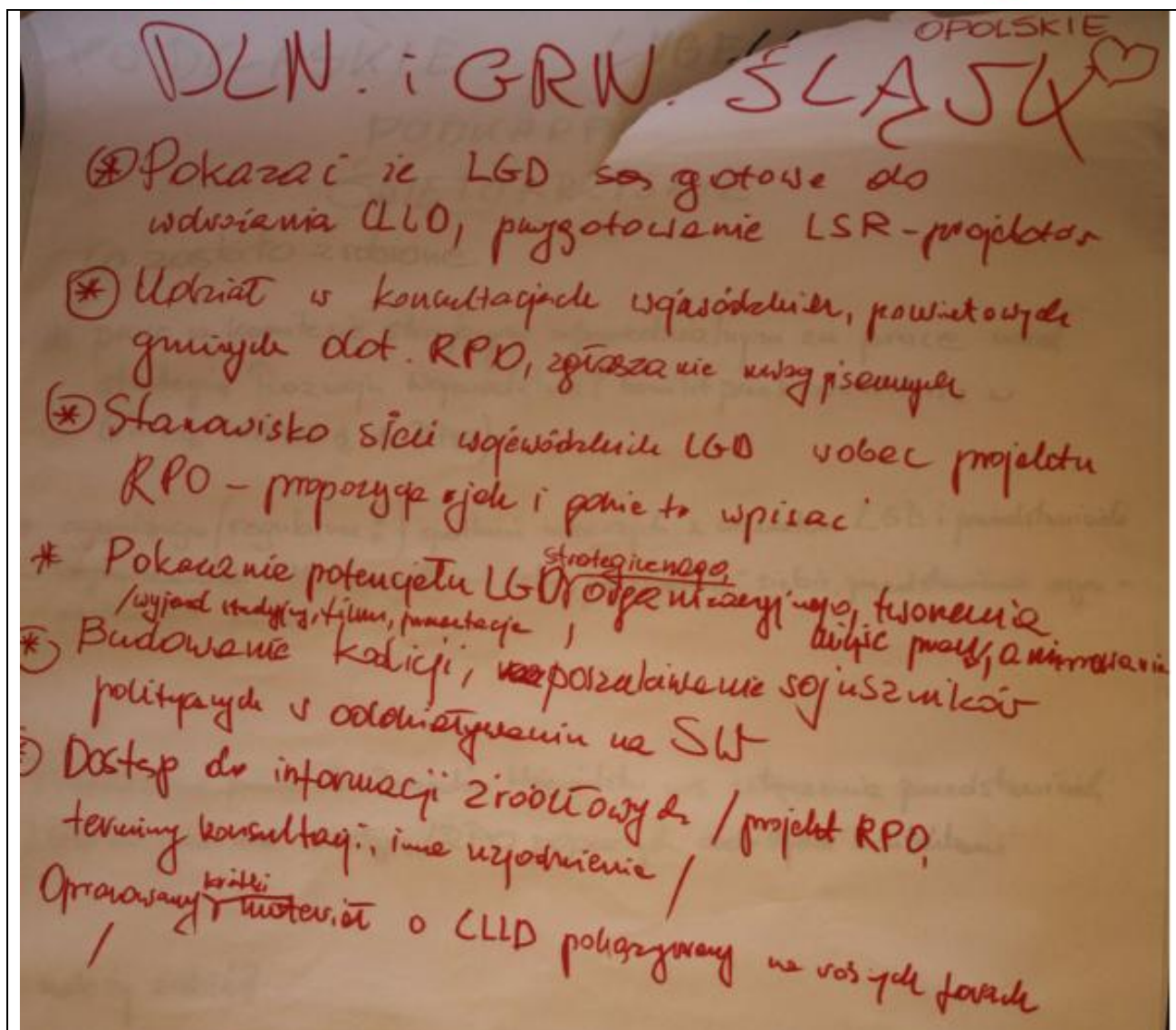
Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Zespół regionalny z województw: kujawsko-pomorskie, łódzkie i wielkopolskie zaproponował:

- aby skorzystać z doświadczeń województwa kujawsko-pomorskiego związanych z wdrażaniem CLLD,
- należy zastosować lobbing wśród posłów i senatorów,
- potrzeba rozmów i dyskusji na temat praktycznych rozwiązań w zakresie realizacji i wdrażania CLLD,
- warto pamiętać, aby prace nad opracowaniem nowych LSR rozpocząć przed wyborami.

Arkusze robocze wypracowane przez zespół regionalny z województw: kujawsko-pomorskie, łódzkie i wielkopolskie

Arkusze robocze wypracowane przez zespół regionalny z woj. Dolnego i Górnego Śląska

Grupa regionalna z Dolnego i Górnego Śląska w sprawie wdrażania Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS/CLLD) proponuje:

- pokazać, że LGD są przygotowane do wdrażania CLLD (np. poprzez przygotowanie projektów LSR),
- aktywny udział w konsultacjach wojewódzkich, powiatowych, gminnych dotyczących RPO, oraz zgłaszanie uwag pisemnych,
- wypracowanie stanowisk wojewódzkich sieci LGD wobec projektu RPO – prezentacja wypracowanych stanowisk,
- pokazanie i promocja potencjału LGD (wyjazd studyjny, film, prezentacje), w tym potencjału strategicznego i organizacyjnego, tworzenia miejsc pracy, animowania,
- budowanie koalicji, poszukiwanie sojuszników politycznych w oddziaływaniu na samorząd wojewódzki,
- uzyskanie dostępu do informacji źródłowych (np. w sprawie projektów RPO, terminów konsultacji, innych uzgodnień),
- opracowanie różnorodnego materiału o CLLD (prezentacja w różnych formach).

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Podlaskie

forum aktywizacji obszarów wiejskich

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

PODLASKIE LUBELSKIE

PODKARPACKIE
ŚWIĘTOKRZYSKIE

Co zostało zrobione:

- * prace w Komitecie Sterującym odpowiedzialnym za prace nad Strategią Rozwoju Województwa (komitet przekształcił się w GRUPĘ ROBOCZĄ ds. RPO)
- * organizacja (regularne!) spotkań roboczych z udziałem LGD i przedstawicieli departamentów UM, mających na celu „poznanie” siebie, przedstawienie argumentów ZA CLLD

- * Przekazanie pism do Zarządów Województwa ws. włączenia przedstawicieli LGD do prac nad Strategią/RPO popartych osobistymi kontaktami

Co należy zrobić?

- * LGD powinny aktywnie włączyć się w proces konsultacji spotecznych Strategii Województw
- * W rozmowach z SW LGD powinny podkreślić zapisy Wspólnych Wytycznych wskazujących na 10% bonus dla wnioskodawców/Regionu
- * LGD powinny przygotować konkretne zapisy uwzględniające zastosowanie CLLD i przedstawiać je w procesie konsultacji Strategii
- * LGD powinny wymienić się na zeseidach „DOBRYCH PRAKTYK” z przepisami dokumentami już wypracowanymi (Kujewsko - Pomorskie)
- * LGD muszą bardzo aktywnie promować swoją działalność, swoje osiągnięcia aby jeszcze mocniej zaistnieć w świadomości spotecznej

Arkusze robocze wypracowane przez zespół regionalny z województw: podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego

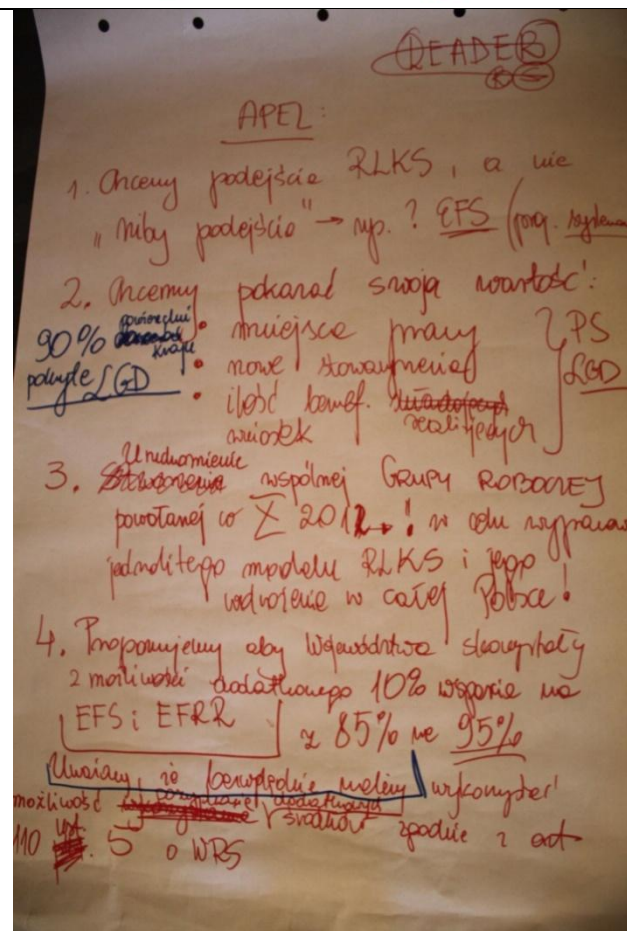
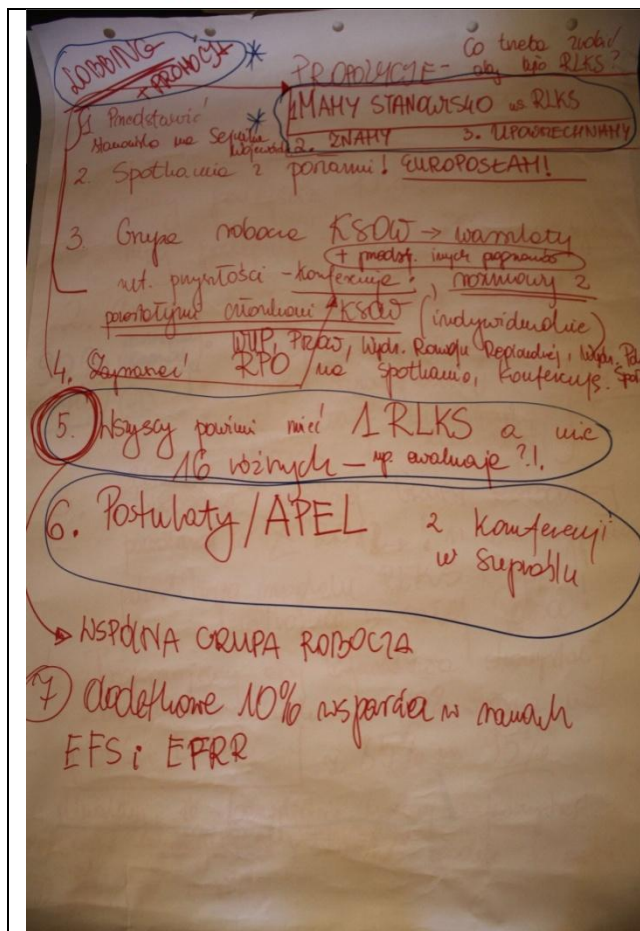

Z dyskusji zespołu regionalny z województw: podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego wynika, że na obszarze niektórych z wymienionych województw kilka elementów została już zrealizowanych. I tak: zakończono prace w zespołach roboczych do opracowania strategii rozwoju województwa, komitet przekształcił się w grupę roboczą do opracowania Regionalnego Programu Operacyjnego. Mają miejsce regularne spotkania robocze z przedstawicielami LGD z przedstawicielami Departamentów UM, mających na celu lepsze poznanie się, przedstawienie argumentów za CLLD. Należy ponadto pamiętać o opracowywaniu i przekazywaniu pism do Zarządów Województw w sprawie włączenia przedstawicieli LGD do prac nad strategią i w kolejności Regionalnymi Programami Operacyjnymi. Takie działania należy poprzeć osobistymi kontaktami. Ponadto rekomendowano również, aby:

- *włączyć aktywnie wszystkie LGD do konsultowania projektów strategii rozwoju województw,*
- *w rozmowach z samorządem LGD powinny podkreślać zapisy wspólnotowych wytycznych wskazujący 10% bonus dla wnioskodawców/regionów wdrażających instrument CLLD jako odrębną oś,*
- *LGD powinny przygotować konkretne zapisy uwzględniające zastosowanie CLLD i przedstawić je w procesie konsultacji strategii,*
- *LGD powinny wymieniać się na zasadzie „dobrych praktyk” dokumentami już wypracowanymi (np. w kujawsko-pomorskim),*
- *LGD powinny bardziej promować swoją działalność, swoje osiągnięcia, aby jeszcze mocniej zaistnieć w świadomości społecznej.*

Kolejny zespół regionalny zaproponował aby na rzecz wdrażania instrumentu CLLD/RLKS wykonać akcję promocyjną i lokalny lobbying (patrz zdjęcia poniżej). Dla realizacji takich zamierzeń należy:

1. *Przedstawić stanowisko na posiedzeniu Sejmiku Wojewódzkiego.*
2. *Zorganizować spotkania z posłami na Sejm i posłami do Parlamentu Europejskiego.*
3. *Uruchomić i zaktywizować grupy robocze w ramach KSOW (prowadzić rozmowy indywidualne, organizować warsztaty i konferencje tematyczną).*
4. *Zapraszać przedstawicieli różnych instytucji do rozmów, na konferencję, warsztaty (np. Wojewódzkie Urzędy Pracy, Wydział Rozwoju Regionalnego UM, Wydział Polityki Społecznej itp.).*
5. *Utworzyć grupę roboczą na rzecz wypracowania wspólnych elementów wdrażania RLKS/CLLD w Polsce (np. wypracować podobny wspólny system monitorowania i ewaluacji), należy dążyć do tworzenia wspólnych a nie rozbieżnych cech dla instrumentu (dążyć do jednego systemu wdrażania RLKS a nie 16 różnych wojewódzkich RLKS, dyskutować nad ujednoliceniem systemu wdrażania RLKS a nie tworzyć 16 różnorodnych metodologii).*
6. *Ważną zachętą i argumentem jest bonus 10% wzrostu poziomu dofinansowania z UE w przypadku wdrażania instrumentu RLKS.*

Janusz Bartczak z LGD Stowarzyszenie Lider Wałęcki i Renata Bukowska z LGD Gościniec 4 Żywiołów w trakcie prezentowania wyników pracy zespołu

7. Zespół zaproponował również przygotować Apel uczestników Forum LGD w Supraślu w sprawie RLKS.

<u>APEL</u> 1. Chcemy podejścia RLKS, a nie „niby podejście” → np. ? EFS (proj. systemowe) 2. Chcemy pokazać swoją wartość: 90% ^{przebiegi} przebiegi ^{nowe} nowe ^{stowarzyszenia} stowarzyszenia ^{liczba} liczba ^{beneficjentów} beneficjentów ^{realizujących} realizujących ^{wnioski} wnioski ^{90% kraju} 90% kraju ^{pokryte} pokryte ^{obszarami} obszarami ^{oddziaływania} oddziaływania ^{LGD} LGD 3. Istnieje konieczność uruchomienia wspólnej grupy roboczej, której powołanie zostało zapowiedziane w październiku 2012 przez MRR w celu wypracowania jednego modelu RLKS i jego wdrożenia w całej Polsce! 4. Proponujemy aby województwa skorzystały z możliwości dodatkowych 10% wsparcia na EFS i EFRR z 85% na 95% 5. Uważamy, że należy koniecznie skorzystać z możliwości skorzystania z dodatkowych środków zg. z art. 110 ust. 5 o WRS	Propozycje dotyczące opracowania apelu uczestników Forum LGD: 1. Chcemy podejścia RLKS, a nie „niby podejścia” (a nie np. EFS – projekty systemowe). 2. Chcemy pokazać swoją wartość (tworzenie miejsc pracy, nowe stowarzyszenia, liczba beneficjentów realizujących wnioski, 90% kraju pokryte obszarami oddziaływania LGD). 3. Istnieje konieczność uruchomienia wspólnej grupy roboczej, której powołanie zostało zapowiedziane w październiku 2012 przez MRR w celu wypracowania jednego modelu RLKS i jego wdrożenia w całej Polsce! 4. Proponujemy aby województwa skorzystały z możliwości dodatkowych 10% wsparcia z EFS i EFRR (tj. z 85% do 95% środków unijnych). 5. Uważamy, że należy koniecznie skorzystać z możliwości skorzystania z dodatkowych środków zg. z art. 110 ust. 5 o WRS
---	--

Założenia apelu uczestników Forum LGD w Supraślu w dniach 13-14 maja 2013 r.

Sesja 8. Podsumowanie spotkania

Na zakończenie dyskusji moderatorzy zaprosili uczestników do swobodnych wypowiedzi o tym, co było ich zdaniem najważniejsze w spotkaniu, co było niezadowolające, oraz co stanowiło zaskoczenie. Znakomita większość uczestników bardzo pozytywnie oceniła Forum, w tym szczególnie możliwość wymiany pomysłów i doświadczeń z innymi LGD. Niektórzy zwracali również uwagę, że środowisko Lidera jest ciągle niedostatecznie zintegrowane, co może tłumaczyć, dlaczego głos LGD jest stosunkowo mało słyszalny w debacie politycznej.

W podsumowaniu dyskusji, Urszula Budzich-Tabor podkreśliła, że po dziesięciu latach od pierwszych działań przygotowawczych na rzecz podejścia Leader w Polsce, środowisko zaangażowane w Lidera jest nadal aktywne, pełne optymizmu (mimo wielu napotykanym trudności) i gotowe do podejmowania nowych wyzwań, takich jak RLKS. Wskazała na coraz lepszą współpracę i otwartą wymianę poglądów między różnymi podmiotami zaangażowanymi we wdrażanie podejścia Leader (w tym zwłaszcza Lokalnymi Grupami Działania, Instytucją Zarządzającą i Agencją Płatniczą). Podkreśliła konieczność pogłębionej analizy wartości dodanej podejścia Leader oraz doskonalenia sposobów jej pomiaru. To pozwoliłoby skuteczniej przekonywać o tym, że metodę tę warto nadal stosować, także w innych funduszach UE. Pomocne może być w tym pokazywanie konkretnych efektów, dobrych praktyk na poziomie lokalnym, jak również troska o

stosowanie zasad i „ducha” Leadera w praktyce oraz lepsze wykorzystanie sieci współpracy. Warto także już teraz zadbać o to, aby w przyszłym okresie szczegółowe zapisy dotyczące systemu wdrażania nie stanowiły przeszkody w osiągnięciu wartości dodanej podejścia Leader.

Na zakończenie przedstawiciele organizatorów oraz moderatorzy wyrazili podziękowania wszystkim osobom i podmiotom, którzy przyczynili się do sukcesu spotkania.

Urszula Budzich-Tabor i Ryszard Zarudzki

Lista załączników

Załącznik 1.

Apel uczestników Forum LGD w Supraślu

Załącznik 2.

Uzasadnienie Wdrażania w Polsce Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność

Załącznik 3.

Projekty parasolowe - zakres wdrażania w PROW 2014 – 2020, uwagi sieci regionalnych oraz LGD do projektu założeń projektów parasolowych (PP).

Załącznik 4.

Plan pracy wykładowców